

Staffanstorps kommun

Allmän beskrivning

Staffanstorps kommun ligger i sydvästra Skåne och landskapet är öppet och starkt präglad av det rationella jordbruket. Backlandskapet i det sydvästra hörnet av kommunen ger i norr och öster efter för den flacka Lundaslätten. De enda topografiska variationerna med betydande utbredning som uppträder där, är de flacka dalgångarna där Sege å och Höje å flyter fram, samt höjdsträckningen vid Stora Uppåkra by (ca 35 meter över havet). Trädvegetationen är i huvudsak knuten till gårdar och byar. Berggrunden består av dankalksten. De lösa jordlagren utgörs huvudsakligen av lerjordar. Jordarna på slätten tillhör de i särklass bästa i landet och är helt stenfria. Inom kommunens gränser finns endast ett par större våtmarker. Precis vid kommungränsen söder om samhället finns ett torvmarksområde i Torreberga ängar och ett annat direkt norr om tätorten i Gullåkra och Vesums mossar. Före skiftena var bebyggelsen väl samlad och det fanns bara ett par ensamgårdar i hela den nuvarande kommunen. Kommunens slättbygdskaraktär har styrt dess historia och utveckling – det är en gammal centralbygd, vilket bland annat enastående kulturlager vid Uppåkra vittnar om. De viktigaste naturområdena i kommunen är Torreberga ängar, Gullåkra och Vesums mossar samt delar av Höje å.

Biologiskt särskilt värdefulla områden

Klass 2

STA001 Torreberga ängar

STA002 Gullåkra och Vesums mossar

STA003 Höjeå mellan Kyrkheddinge och Esarp

STA001 Torreberga ängar (klass 2)

Foto: Per Blomberg/Skånska bilder

Motiv till klassning

Området har höga artvärden och hög klassning i tidigare regionalt- och kommunalt naturvårdsprogram kopplat till artuppgifter, våtmarker, dammar och hävdade gräsmarker. Utifrån ett regionalt perspektiv är bedömningen klass 2 för de biologiska värdena då biotopvärdena är påtagligt påverkade av tidigare odling och utdikning. Tidigare bedömning i klass 1 (1997) omfattar även landskapsvärden och rekreativa värden. Ur ett kommunalt perspektiv är området det viktigaste i kommunen för de samlade naturvärdena.

Beskrivning

Området domineras av gräs- och våtmarker på torv med trivial vegetation men med betydande värde för insekts- och fågellivet samt landskapsbilden. Kombinationen av många olika vegetationstyper och områdets storlek ger upphov till en rik biologisk mångfald. De öppna markerna, dammarna och våtmarkerna är en viktig inlandslokal för rastande och övervintrande flyttfågel. Rester av ett kulturhistoriskt intressant äldre översilningssystem finns på ängarna. Trakten är också rik på fornlämningar, framför allt stenåldersboplatser. I den södra delen finns en sandig höjd med torrängsflora på brantare partier. Områdets västra del finns med i den nationella våtmarksinventeringen 1981-2005.

Biotopvärden

Stora delar av området har tidigare varit uppodlat och biotoperna är generellt påtagligt kulturpåverkade i senare tid. De högsta biotopvärdena är kopplade till de dammar och angränsande våtmarker som finns i området samt de mindre torrängspartierna på Öbacken. Det finns äldre trädmiljöer vid gården som också har höga biotopvärden.

Artvärden

Området har framför allt uppmärksammats för sin rika fågelfauna och många sällsynta fågelarter har observerats. Områdets placering i det uppodlade slättlandskapet gör att många arter söker sig hit under flyttning. På våren och hösten rastar gäss, vadare och inte sällan stork på de fuktiga ängarna i den östra delen och vintertid ses ofta rovfåglar i området. Totalt har ett 70-tal rödlistade arter noterats i området sedan 1990. Av dessa är nio kärlväxter bl.a. kärrjohannesört (NT) och backstarr (NT) vilken förekommer på torrbacken i områdets sydöstra del, två insekter bland annat mindre blåvinge (NT), en fladdermus sydfladdermus (NT), och resten fågelarter.

Ekologiska samband

Området ligger relativt isolerat i jordbrukslandskapet men lockar många flyttfåglar och övervintrande fåglar. Flera utav gräsmarkerna i området utgör värdekärnor i GI:s planeringsunderlag och är viktiga för att minska spridningsavståndet till andra gräsmarker i landskapet. Torrebergabäcken utgör ett viktigt spridningsstråk i jordbrukslandskapet för vattenlevande arter.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt beteshävd och slåtter av gräsmarker. Ingen gödsling av de artrika torrbackarna. Ingen negativ påverkan på vattenkvaliteten i områdets dammar och vattendrag. Fågellivet kan påverkas negativt av ett kraftigt ökat friluftsliv. Äldre träd och förekomst av död ved är betydelsefullt för den biologiska mångfalden.

Status

- Strandskydd längs Torrebergabäcken (upp till 100 meter).
- Den västra kanten av området ingår i Landskapsbildsskyddsområde Backlandskapet Sallerup-Klågerup (1971).
- Hela området är av riksintresse för naturvården, Backlandskapet söder om Romeleåsen (2000).

Referenser

- ArtDatabanken. 2021. Artportalen enligt rödlistan 2020.
- Burlövs och Staffanstorps kommuner. 1995. Naturvårdsprogram för Burlövs och Staffanstorps kommuner.
- Naturskyddsföreningen Skåne. 2021. Torreberga ängar. Utdrag ur ”Smultronställen i Staffanstorp” av Magnus Billqvist och uppdaterat 2014. Hemsida.
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kartor och underlag för planeringsarbete Grön infrastruktur.

STA002 Gullåkra och Vesums mossar (klass 2)

Foto: Per Blomberg/Skånska bilder

Motiv till klassning

Området var klass 3 i det regionala naturvårdsprogrammet från 1997 och klass 2 i det kommunala från 1995. Områdets höga biotop- och artvärden har gjort att den regionala bedömningen har höjt det biologiska naturvärdet till klass 2.

Beskrivning

Gullåkra och Vesums mossar delas av väg 108 men utgör i övrigt ett sammanhängande naturområde norr om Staffanstorps tätort. Delar av området är betat och har bevarat en hävdgynnad betesflora med främst fuktängar. Flera dammar har grävts i Gullåkra mosse och lockar bland annat fågellivet till området. En del träd och buskar bidrar till en variation av biotoper med flera äldre pilar som har naturvårdskvaliteter. Den östra delen av området ingår i den nationella våtmarksinventeringen (1981-2005).

Biotopvärden

I området finns flera olika biotoper med våtmarker, fuktiga betesmarker med hävdkontinuitet, dammar, buskmarker och skogsdungar. Framför allt har naturbetesmarken mycket höga biotopvärden.

Artvärden

Området har ett stort antal naturvårdsarter varav ett 70-tal rödlistade arter är noterade sedan 1990. Flertalet av dessa är tillfälligt besökande fågelarter. Bland de rödlistade arterna kan nämnas hävdberoende kärlväxter som småvänderot (VU) och jordtistel (NT) och flera häckande fågelarter som årta (EN), kricka (VU) och kungsfiskare (VU). Tidigare har även pungmes (CR)

häckat i området. Två rödlistade fladdermusarter är noterade: nordfladdermus (NT) och sydfladdermus (NT).

Ekologiska samband

Området ligger isolerat i jordbrukslandskapet direkt norr om Staffanstorps tätort och arter har begränsade spridningsmöjligheter. I GI:s planeringsunderlag utgör området stödhabitat till värdekärna för gräsmark och ett mindre parti i västra delen värdekärna för ädellövträd i öppna landskap.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt beteshävd utan gödselpåverkan samt ingen negativ påverkan på vattenkvaliteten. Inga ingrepp i områdets hydrologi. Bevara äldre träd och förekomst av död ved.

Status

- Mossarna och vattendragen omfattas av strandskydd (upp till 100 meter).

Referenser

- ArtDatabanken. 2021. Artportalen enligt rödlistan 2020.
- Burlövs och Staffanstorps kommuner. 1995. Naturvårdsprogram för Burlövs och Staffanstorps kommuner.
- Calluna. 2015. Naturvärdesinventering av Gullåkra och Vesums mossar. Trafikverket är beställare i samband med två trafikplaner E22 trafikplats Lund södra och LV 108 Staffanstorp-Lund, mötesfri väg.
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kartor och underlag för planeringsarbete Grön infrastruktur.
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Våtmarksinventeringen 1981-2005.
- Naturskyddsföreningen Skåne. 2021. Vesums mosse. Utdrag ur "Smultronställen i Staffanstorp" av Magnus Billqvist och uppdaterat 2014. Hemsida.

STA003 Höjeå mellan Kyrkheddinge och Esarp

Foto: Per Blomberg/Skånska bilder

Motiv till klassning

En åsträcka med relativt god ekologisk status och förekomst av den sällsynta tjockskaliga målarmusslan och många fiskarter.

Beskrivning

Höje å är ett kraftigt jordbrukspåverkat vatten i slättlandskapet, som bitvis har höga värden. Tjockskalig målarmussla har tidigare förekommit i hela ån. På senare tid har levande musslor endast hittats vid Kyrkheddinge. I Höje å förekommer en havsvandrande öringstam. Utöver öring förekommer grönling, groplöja, abborre, bäcknejonöga, elritsa, gädda, mört och ål.

Biotopvärden

Slättå med grusiga och steniga partier.

Artvärden

Förekomst av levande tjockskalig målarmussla (EN) och ål (CR).

Ekologiska samband

Höje å vid Kyrkheddinge utgör en limnisk värdekärna i GI:s planeringsunderlag.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt beskuggning av träd (i grupp eller solitärt), förekomst av skyddszoner i anslutning till vattendraget, ingen fysisk påverkan på vattendraget, ingen eller endast försiktig årensning. Ingen negativ påverkan på åns vattenkvalitet eller hydrologi.

Status

- Området är av riksintresse för friluftsliv, Höje å från Genarp till Lomma (2017).

- Ån omfattas av strandskydd (upp till 100 meter).

Referenser

- ArtDatabanken. 2021. Artportalen enligt rödlistan 2020.
- Burlövs och Staffanstorps kommuner. 1995. Naturvårdsprogram för Burlövs och Staffanstorps kommuner.
- Eklöv, A. 2004. Fiskundersökningar i Höje å 2004. Länsstyrelsen Skåne. Höje å fiskevårdsområde.
- Eklöv, A. 2015. Undersökning av fiskfauna och vandringshinder. Höje å - Kävlingeån 2015. Lunds kommun.
- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Kartor och underlag för planeringsarbete Grön infrastruktur.
- SLU ArtDatabanken. 2022. Musselportalen.